

J. Kreijenbroek

Zutphense melkinrichtingen

Zutphen heeft nog altijd een goede relatie met de zuivel. Al is de band marginaal geworden – ook letterlijk, wat Coberco betreft – er is in het verleden een sterke binding geweest met melk en boter.

De heer Sinnema heeft eerder een bijdrage geschreven over de ontstaansgeschiedenis van de zuivelcoöperatie in Zutphen, de heer Jan Kreijenbroek laat zijn licht schijnen over de kortstondige geschiedenis van de melkfabriek in Zutphen.

Velen zullen zich ongetwijfeld nog de melkfabriek aan de Kattenhavenstraat herinneren. Dat is niet de eerste, en zeker niet de enige geweest.

In 1879 deelde de burgemeester van Zutphen mee dat de melkmarkt vanaf donderdag 29 mei gehouden zou worden op de Schupstoel. Enkele maanden later, in augustus, werd nóg een verkoopplaats

aangewezen: het Broederkerkplein. Blijkbaar werd in die tijd de melk rechtstreeks aan de consument verkocht, zoals dat ook het geval was met de eieren en de boter.

In december 1882 stond in de *Zutphensche Courant* een advertentie waaruit bleek dat op 10 december “De Zutphensche Melkinrichting” geopend zou wor-

Aan de Kattenhavenstraat verrees de “Zutphensche Melkinrichting”.
(Foto: Collectie J. Harenberg, Stedelijk Museum Zutphen)

den. Dankzij de krant van 12 december weten we hoe die eruit gezien heeft. Volgens het verslag was deze gevestigd in de Sint Bernhardsteeg en verdiende zij aller aanbeveling door "haar keurige inrichting, de reinheid die betracht wordt en de accuratesse waarmee alles behandeld wordt."

In een daartoe ingerichte kamer was gelegenheid tot het drinken van een glas melk. Bij de opening werd dat geserveerd door een paar aardige, als boerinnetjes verklede, meisjes.

's Zomers kon men ook in de tuin zitten. Uit het jaarverslag over 1902 blijkt dat er 552.000 liter volle melk en 174.400 liter karnemelk was omgezet.

In 1908 nam de gemeenteraad een motie aan die de bouw van een melkinrichting aan de Deventerweg verbood. Kort daarop werd een stuk grond van 700 m² van het terrein van de oude gasfabriek aan de IJsselkade voor datzelfde doel verkocht. Na aanbesteding werd het werk gegund aan twee firma's uit Zwolle. De aanneemsom was f 17.550,-.

In maart 1909 werd de nieuwe fabriek zonder feestelijkheden geopend. Een maand later vroeg de directeur bij de gemeente verloop aan voor de verkoop van alcoholvrije artikelen in het lokaal in de noordoosthoek van het gebouw.

In diezelfde maand ontstond er brand in

het bedrijf. De politie was met de slangenwagens snel aanwezig. De agenten moesten over het hek klimmen om bij de brandhaard te komen, er was 's nachts niemand aanwezig. Vermoedelijk was de brand ontstaan door een scheur in de schoorsteen. Vonken van de dag en nacht brandende ketel konden daardoor tussen de asfaltbedekking komen.

In mei 1911 startte men met het maken van staven ijs. Het waren stukken kristal-ijs van ongeveer 25 kilo, ze werden gebruikt als koelelementen in koelkasten. Een jaar later werd een tweede melkinrichting geopend, "Gelria", in het pand Beekstraat 32. Deze deed het minder goed, want al in september 1913 werd zij failliet verklaard.

In juni 1931 werd de Zutphensche Melkinrichting overgenomen door de heer J.T. van de Meulen. Bij deze overname bleef het niet. Zo rond de jaren '50 werd dit bedrijf opgeslokt door de grotere broer in Eefde. Deze is inmiddels ook al weer verdwenen. Ook het gebouw met zijn toch wel bijzondere bouwstijl overleefde de herstructurering van dat stadsdeel niet. De enige tastbare herinnering is een gevelsteen die later werd ingemetseld aan de achterkant van het – intussen voormalige – gebouw van de G.O.Z. aan de Nieuwstad.